

Borrelios

Borrelios orsakas av en bakterie vid namn **Borrelia burgdorferi**, som hör till bakteriestammen spiroketer. De fästingar som sprider smittan via sina bitt är **Ixodes ricinus** eller **Ixodes persulcatus**. Den första är känd som fästing och den andra som tajgafästing. Borrelios är även känd som Lyme borrelios eller Lyme-sjukdom. Man började forska i sjukdomen i Amerika på 1970-talet eftersom den lokala förekomsten av något som främst tolkades som barnreumatism var relativt hög. Barnreumatism eller andra reumatiska sjukdomar har inget samband med Lyme borrelios.

Fästingar förekommer i hela landet med undantag av nordligaste Lappland. Borrelios förekommer överallt där det finns fästingar, men det finns skillnader i insjuknandet. Enligt den senaste forskningen bär cirka 15–20 procent av fästingarna på borreliabakterien. Det uppskattas att ett av femtio fästingbett leder till smitta. Det uppskattas att minst cirka 6 000–7 000 personer smittas av borrelios årligen. Det finns dock ett visst mörkertal.

Preventiv vård

Borrelios kan undvikas genom att förhindra fästingbett. Fästingar förekommer mest i fuktigt gräs. Det finns all anledning att varje kväll inspektera huden speciellt på barn som lekt i gräs, men också på vuxna som bor i fästingtäta områden. Hittar man en fästing på huden ska den avlägsnas. Det bästa sättet är att ta ett stadigt grepp om fästingen så nära huden som möjligt och dra ut den försiktigt. På apotek säljs speciella pincetter för att avlägsna fästingar.

Symptom

Största delen av fästingbetten förorsakar inga symptom. Om fästingen bara hinner sitta kvar en kort tid, det vill säga några timmar, smittas man sällan, men det är viktigt att man upptäcker fästingen och avlägsnar den inom mindre än ett dygn. Om man smittas, förorsakar Borreliabakterien utslag kring fästingbettet hos cirka 50 procent av de smittade. Utslaget sprider sig som en ring utåt från fästingbettet. Utslaget försvinner inom några veckor. Till en början kan man ha influensaliknande symptom, feber, trötthet och muskelvärk.

Sjukdomsförlopp

Om bakterieinfektionen inte behandlas med antibiotika, kan den ge symptom senare. Symptomen kan uppträda flera veckor, månader eller till och med ett år efter fästingbettet. Oftast angrips stöd- och rörelseorganen med symptom som värk och ömmande muskler samt svullnad i en eller några leder. Blir muskelvärken långvarig, påminner sjukdomen om svårartad fibromyalgi. Närapå lika allmänna är neurologiska symptom, såsom ansiktsförlamning eller förlamning av någon annan nerv, hjärnhinneinflammation och nervrelaterade smärttillstånd. Borrelia kan även ge upphov till långvariga hudutslag, olika ögoninfektioner och hjärtmuskelinflammation.

Diagnostik

Det första sjukdomsstadiet kan enklast fastställas utifrån hudutslag som uppträder kring fästingbettet. Då behövs inga andra undersökningar för att sätta in behandling. I de senare stadierna av sjukdomen försvinner hudutslaget. Då kan symptom som värk och till exempel svullnad i knäleden förekomma, och då är det svårt att fastställa sjukdomen. Då strävar man efter att utesluta andra sjukdomar samt att fastställa Borreliainfektionen utifrån blodprovsundersökningar. Dessa kan vara svåra att tolka, så det kan bli nödvändigt att konsultera centralsjukhuset och dess expertkunskap om infektionssjukdomar. Problemet ligger speciellt i de laboratorieresultat som felaktigt pekar på en Borreliainfektion. Av denna orsak bör undersökningen utgå från en klar misstanke om borrelios. Information om ett eventuellt fästingbett ett par månader tidigare underlättar givetvis diagnostiseringen avsevärt.

Behandling

För enbart fästingbett behövs ingen behandling. Om det uppstår ett ringformat utslag runt bittet eller om andra, till exempel influensaliknande symptom uppträder, bör personen uppsöka läkare genast.

Borreliosutslagen behandlas med antibiotika under 2–3 veckor. I de allra flesta fall botas infektionen och risken för att utveckla symptom i ett senare skede förhindras. Om det första stadiet av sjukdomen inte behandlas och patienten insjuknar i en utbredd form av borrelia, insätts en långvarig och förhållandevis kraftig antibiotikabehandling.

Prognos

De flesta patienter tillfrisknar småningom. Ledinflammationen är i vanliga fall godartad och leder inte till skadade leder. Värken kan hålla i sig under en lång tid. Sjukdomen är lindrigare hos små barn än hos äldre barn eller vuxna. I sällsynta fall kan symptom uppträda, i synnerhet i centrala nervsystemet. Dessa kan påminna om svårartad fibromyalgi.

Uppdaterad: 12.5.2017

Notera även

- [Reumaförbundets fästingsidor](#)
- Tidningen Reuma 2/2016: [Pidä punkki pois iholta](#)
- Potilaan lääkärilehti: [Suomen 1 500 punkkilajista vain puutiainen ja taigapunkki levittavat borrelioosia ja puutiaisiaivokuumetta](#)